

KESKI-
SUOMEN
HYVINVOINTI-
ALUE

HYVINVOINTIA RAVITSEMUKSELLA TYÖIKÄISILLE

Ravitsemussuunnitelma vuosille 2023–2025

päivämäärä

Kyyjärvi

Marjo Vilman, Meeri Honkalehto,
Minna Pitkänen

HYVINVOINTIA RAVITSEMUKSELLA, Keski-Suomen hyvinvointialueen ravitsemussuunnitelma (vuosille 2023-2025)

Alla oleva suunnitelmataulukko on tarkoitettu kunnan oman ravitsemussuunnitelman tekemiseen. Jäljempänä oleva toteutustaulukko on sovittujen toimenpiteiden kokoamiseen ja vuosisuunnitelman tekoon. Vaikuttavuuden seurantataulukko sisältää valtakunnallisia ruokailun ja ravitsemuksen indikaattoreita ja niiden www-linkkejä.

Suunnitelmataulukko: Työikäiset

Tavoite	Vastuutaho / yhteistyö	Toimenpiteet - Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä ohje -liitteessä - Toimenpide-esitykset viedään ikäryhmän toteutustaulukkoon	Toimenpiteiden eteneminen (Kyllä / Osittain / Ei / Suunnitelma ja aikataulu)			
			K	O	E	S, aikataulu ja mittari
1. Kannustetaan yhdessä syömiseen ja kehitetään palveluita yhteisten ruokailuhetkien tai yhteisen ruuan valmistuksen toteutumiseksi	Kunta: - Ruokapalvelut - Sivistystoimi - Kulttuuripalvelut - Työelämäpalvelut Yhteistyö: - Kolmas sektori, srk - Ruokakaupat - Hävikki-/ hyvikkiruokaan liittyvän yhteisruokailun järjestäjät - Työnantajat - Työterveyshuolto Hyvaks: - Sote-palvelut - Suun terveydenhuolto - Ravitsemusterapiayksikkö	• Varmistetaan mahdollisuus yhdessä syömiseen työaikana • Kehitetään yhteisöllisen syömis paikkoja ja palveluita myös osana hyvinvointia tukevia palveluita (työttömät, työelämän ulkopuolella olevat)		X		
				X		

Tavoite	Vastuutaho / yhteistyö	Toimenpiteet - Esimerkkejä käytännön toimenpiteistä ohje -liitteessä Toimenpide-esitykset viedään ikäryhmän toteutustaulukkoon	Toimenpiteiden eteneminen (Kyllä / Osittain / Ei / Suunnitelma ja aikataulu)			
			K	O	E	S, aikataulu ja mittari
2. Tuetaan monipuolisen ja maistuvan, maksuttoman tai hinnaltaan edullisen ravitsemussuositukset täyttävän lämpimän aterian toteutumista jokaisena päivänä	Kunta: - Ruokapalveluiden tuottajat - Hankintapäätökset Yhteistyö: - Työnantajat - Ateriatuki - Ruokakaupat - Lounasravintola-yrittäjät - Hävikki-/ hyvikkiruokaan liittyvän yhteisruokailun järjestäjät Hyvaks: - Ruokapalveluiden tuottajat	• Noudatetaan ruokasuosituksia ruokapalveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa • Työelämän ulkopuolella oleville on tarjolla edullisia/ tuetuja hyvinvointia ja terveyttä tukevia ruokapalveluita	x			
				x		

Tavoite	Vastuutaho / yhteistyö	Toimenpiteet	Toimenpiteiden eteneminen (Kyllä / Osittain / Ei / Suunnitelma ja aikataulu)			
			K	O	E	S, aikataulu ja mittari
3. Huolehditaan, että ruoka- ja ravitsemusviestintä on saatutettavaa, myönteistä ja hyvinvointia tukevaa. Tarjotaan luotettavaa, käytännönläheistä tietoa asukkaille, ammattilaisille ja päättäjille.	Kunta: - Hyvinvointiryhmä - Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyö: - Kolmas sektori, srk - Viestintä, Hyvaks - Ravitsemusterapiayksikkö - Työterveyshuolto - Ravitsemustyöryhmä, Hyvaks Hyvaks: - Ruokapalveluiden tuottajat - Ravitsemusterapiayksikkö - Terveystarkastukset - Vastaanottopalvelut	• Varmistetaan yhteistyössä luotettava ja myönteinen ravitsemusviestintä sekä tiedon saanti helposti työikäisten käyttämissä kanavissa • Ravitsemuksesta, ruokailusta, ohjauksesta ja tuesta on saatavilla tietoa maakunnan ja kunnan tasolla	x			- Tarkastellaan vuoden lopussa ravitsemusviestinnän määrää ja laatua. - vuoden 2024 aikana.
	Kunta: - Sivistyspalvelut Yhteistyö: - Koulutusorganisaatiot - Ruokapalveluiden tuottajat - Kolmas sektori Hyvaks: - Koulutuspalvelut - Oppiportti	• Varmistetaan työntekijöiden riittävä ravitsemukseen ja ravitsemusohjaukseen liittyvä osaaminen	x			- Jatkuva mahdollisuus koulutukseen.

Tavoite	Vastuutaho / yhteistyö	Toimenpiteet	Toimenpiteiden eteneminen (Kyllä / Osittain / Ei / Suunnitelma ja aikataulu)			
			K	O	E	S, aikataulu ja mittari
4. Tarjotaan käytännönläheistä ohjausta ja tukea hyvinvointia edistävän ruokailun toteutumiseksi	Kunta: - Hyvinvointiryhmä - Työpajatoiminta - Kansalaisopistot - Työelämäpalvelut Yhteistyö: - Kolmas sektori, srk - Työterveyshuolto - Ravitsemusterapiayksikkö Hyvaks: - Ruokapalveluiden tuottajat - Ravitsemusterapiayksikkö	• Saatavilla on ohjausta käytännön taitojen lisäämiseksi (ruuanvalmistus, ruoka- ja elintarvikevalinnat, ateriaritmi, ruokailu osana liikunnallista elämäntapaa). • Järjestetään yhteistyössä tilaisuuksia, joissa tarjotaan tietoa ruokailusta hyvinvoinnin edistämiseksi ja sairauksien ehkäisyssä • Varmistetaan yksilöllinen ravitsemusohjaus tarvittaessa	x			- Syksyllä 2024 järjestettävät ruuanvalmistus kurssit, erilaiset luennot. - Osallistujamäärät kyseisille kursseille - Osallistujamäärät kyseisiin tilaisuuksiin.

Tavoite	Vastuutaho / yhteistyö	Toimenpiteet	Toimenpiteiden eteneminen (Kyllä / Osittain / Ei / Suunnitelma ja aikataulu)			
			K	O	E	S, aikataulu ja mittari
5. Varmistetaan, että ravitsemus ja hyvinvointia tukeva ruokailu kuuluvat osaksi elämäntapaohjausta ja hoitoa . Ohjauksessa käytetään vaiuttavia menetelmiä ja hyviä käytännön toimintamalleja eri ikäryhmien ohjaukseen	Kunta: - Hyvinvointiryhmä - Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyö: - Työterveyshuolto - Ravitsemusterapiayksikkö - Ravitsemustyöryhmä, Hyvaks Hyvaks: - Vastaanottopalvelut - Sairaalapalvelut - Ravitsemusterapia - Kuntoutus- ja terapiatyö	• Ravitsemusohjaus on kiinteä osa elämäntapaohjausta, pitkäaikaissairauksien ehkäisyä sekä sairauksien hoitoa ja perustuu sovittuihin toimintamalleihin ja hoitoketjuihin • Asukkaiden, työntekijöiden ja kolmannen sektorin toimijoiden käytössä on yhteiset, vaiuttavat elämäntapaohjauksen ja ravitsemusohjauksen aineistot ja toimintamallit sekä tarvittavat välineet • Varmistetaan yksilöllinen ravitsemusohjaus tarvittaessa				- Syksyllä 2024 - Vuoden 2025 alussa tarkastellaan palveluista tiedottaminen ja niiden ajanmukaisuus. - Syksyllä 2024

Toteutustaulukko kunnassa sovittujen toimenpiteiden kokoamiseen ja vuosisuunnitelman tekoon. Kohderyhmä: Työikäiset

Tavoite: 1–5	Valitut toimenpiteet	Koordinointi ja yhteistyö	Mitä voimme tehdä ja miten toteuttamme?	Milloin toteutamme?	Kuka vastaa?	Mahdolliset haasteet
1. Kannustetaan yhdessä syömiseen ja kehitetään palveluita yhteisten ruokailuhetkien tai yhteisen ruuan valmistuksen toteutumiseksi	- Varmistetaan mahdollisuus yhdessä syömiseen työaikana - Kehitetään yhteisöllisen syömiseen paikkoja ja palveluita myös osana hyvinvointia tukevia palveluita (työttömät, työelämän ulkopuolella olevat)	Kunta: - Ruokapalvelut - Sivistystoimi - Kulttuuripalvelut - Työelämäpalvelut Yhteistyö: - Kolmas sektori, srk - Ruokakaupat - Työnantajat - Työterveyshuolto Hyvaks: - Sote-palvelut - Suun terveydenhuolto - Ravitsemusterapia-yksikkö	- Tiedottaminen yhdessä syömiseen merkityksestä. - Kuntouttavan työtoiminnan osana.	- syksyllä 2024 - Mahdollista jo tällä hetkellä	- Hyvinvointikoordinaattori	- Työpaikkojen/linjojen erilaiset työaikataulutukset.

2. Tuetaan monipuolisen ja maistuvan, maksettoman tai hinnaltaan edullisen ravitsemussuositukset täyttävän lämpimän aterian toteuttamista jokaisena päivänä	- Noudatetaan ruokasuosituksia ruokapalveluiden järjestämisessä ja toteuttamisessa - Työelämän ulkopuolella oleville on tarjolla edullisia/ tuettuja hyvinvointia ja terveyttä tukevia ruokapalveluita	Kunta: - Ruokapalveluiden tuottajat - Hankintapäätökset - Kuntouttava työtoiminta Yhteistyö: - Työnantajat - Ateriatuki - Ruokakaupat - Lounasravintola-yrittäjät Hyvaks: - Ruokapalveluiden tuottajat	- Noudatetaan ravitsemuslaadun kriteereitä lounasruokailussa. - Kehitetään erilaisia tapoja järjestää ravitsemuslaadultaan suositusten mukainen työaikainen ruokailu. - Tarjotaan tietoa ja osaamista terveellisen eväslounaan kokoamiseen. - Kuntouttavan työtoiminnan osana mahdollisuus ruokailuun.	- Ympäri vuoden, syksystä 2024 alkaen. - Miten tähän laitetaan, että on jo toiminnansa?	- Ruokahuolto - Kansalaisopisto, kolmas sektori, srk - Hyvinvointikoordinaattori	

3. Huolehdi-
taan, että
ruoka- ja ravit-
semusviestintä
on saavutetta-
vaa, myönteistä
ja hyvinvointia
tukevaa.
Tarjotaan luo-
tettavaa, käy-
tännönläheistä
tietoa asuk-
kaille, ammatti-
laisille ja päättä-
jille.

- Varmistetaan yhteistyössä luotettava ja myönteinen ravitsemusviestintä sekä tiedon saanti helposti työikäisten käyttämissä kanavissa
- Ravitsemuksesta, ruokailusta, ohjauksesta ja tuesta on saatavilla tietoa maakunnan ja kunnan tasolla
- Varmistetaan työntekijöiden riittävä ravitsemukseen ja ravitsemusohjaukseen liittyvä osaaminen

Kunta:

- Hyvinvointiryhmä
- Viestintä
- Paikallislehdet

Yhteistyö:

- Kolmas sektori, srk
- Viestintä, Hyvaks
- Ravitsemusterapiayksikkö
- Työterveyshuolto
- Ravitsemustyöryhmä, Hyvaks

Hyvaks:

- Ruokapalveluiden tuottajat
- Ravitsemusterapiayksikkö
- Terveystarkastukset
- Vastaanotto

- Teemaviikot;
esim. Sydänviikko, luennot
- Erilaiset tietoisuuskäsitteet säännöllisesti
- Ravitsemusterapiayksikön
kohdennettu viestintä
- Kampanjat

- Kunnan [www-sivut](#) ja [linkitys ravitsemusterapiayksikön \[www-sivuille\]\(#\)](#)
- Elämäntapaohjauksen [maakunnallinen palvelutarjotin](#) on käytössä ja linkitetty [kunnan sivuille](#).

- Järjestetään työntekijöille ravitsemuskoulutusta säännöllisin väliajoin.
- Täydennyskoulutusta voi toteuttaa itsenäisesti, toimitaan raportti/todistus esihenkilölle suoritetusta koulutuksesta.
- Koulutuksista saatavilla helposti tietoa.
- Jatkuvat koulutukset ja osaamisen ylläpito, mm. toimintamallit ja hoitopolut (Nova hoitoketjut-sivusto).

- Pitkin vuotta, eri ajankohtina.

- Syksyllä 2024

- Vuoden 2024 aikana.

- Kun palvelutarjo-
tin on käytössä.
(2024–2025)

- Läpi vuoden mahdollisuus osallistua koulutukseen ja kursseille.

- Hyvinvointikoordinaattori
- Järjestöt, srk
- Hyvaks

4. Tarjotaan käytännöllä-heistä ohjausta ja tukea hyvinvointia edistävän ruokailun toteutumiseksi	• Saatavilla on ohjausta käytännön taitojen lisäämiseksi (ruuanvalmistus, ruoka-, elintarvikevalinnat, ateriaritmi, ruokailu osana liikunnallista elämäntapaa). • Järjestetään yhteistyössä tilaisuuksia, joissa tarjotaan tietoa ruokailusta hyvinvoinnin edistämisessä ja sairauksien ehkäisyssä • Varmistetaan yksilöllinen ravitsemusohjaus tarvittaessa	Kunta: - Sivistys- ja hyvinvointipalvelut - Kansalaisopisto Yhteistyö: - Koulutusorganisaatiot - Ruokapalveluiden tuottajat - Kolmas sektori Hyvaks: - Koulutuspalvelut - Oppiportti palvelut	- Järjestetään erilaisia kursseja ja toimintaa käytännön ruuanvalmistuksen ja hyvinvointia edistävän ruokailun lisäämiseksi sekä parempien valintojen tekemiseen. - Varmistetaan eri ammattilaisten palveluiden saatavuus - Ryhmätoimintojen osana yhteistä ruuanvalmistusta, yhdessä syömistä, tietoa ja taitoja kehittävää toimintaa - Ravitsemusterapeutin osallistuminen eri toimijoiden ryhmiin ja tilaisuuksiin (Ravitsemusterapiayksikkö) - Ravitsemusterapeutti-chat - Ravitsemusterapiaan ohjaaminen (erilliset kriteerit) - Ravitsemusterapeutin konsultaatio	- syksyllä 2024 - Ympäri vuoden, ryhmien kokoon-tuessa. - syksyllä 2024, kevät 2025 - Huolehditaan, että sivustot ovat helposti löydettävissä, 2024.	- Kansalaisopisto - Srk, järjestöt - Sivistys- ja hyvinvointipalvelut - Kolmas sektori - Srk - Hyvaks - Kunnan viestintä	

5. Varmistetaan, että ravitsemus ja hyvinvointia tukeva ruokailu kuuluvat osaksi elämäntapaohjausta ja hoitoa. Ohjauksessa käytetään vaikuttavia menetelmiä ja hyviä käytännön toimintamalleja eri ikäryhmien ohjaukseen	- Ravitsemusohjaus on kiinteä osa elämäntapaohjausta, pitkäaikaissairauksien ehkäisyä sekä sairauksien hoitoa ja perustuu sovittuihin toimintamalleihin ja hoitoketjuihin - Asukkaiden, työntekijöiden ja kolmannen sektorin toimijoiden käytössä on yhteiset, vaikuttavat elämäntapaohjauksen ja ravitsemusohjauksen aineistot ja toimintamallit sekä tarvittavat välineet - Varmistetaan yksilöllinen ravitsemusohjaus tarvittaessa.	Kunta: - Hyvinvointityöryhmä - Hyvinvointikoordinaattori Yhteistyö: - Työterveyshuolto - Ravitsemusterapiayksikkö - Ravitsemustyöryhmä, Hyvaks Hyvaks: - Vastaanottopalvelut - Sairaalapalvelut - Ravitsemusterapia - Kuntoutus- ja terapiatyö	- Ravitsemusohjaus toteutuu maakunnallisen aikuisen elämäntapaohjauksen palveluketjun mukaisesti (2023) - Ravitsemusterapeutin palveluita on saatavilla ja niihin ohjataan sovitun käytännön mukaisesti - Elämäntapaohjauksen maakunnallinen palvelutarjotin on linkitetty kunnan sivuille (valmistuu 2024) - Tunnistettujen riskiryhmien ohjaus - Työterveyshuollon sopimukset - Palveluista tiedotetaan asukkaita. - Yhteiset koulutukset/tilaisuudet - Yhteisesti sovitut suositeltavat ravitsemusohjauksen materiaalit - Ravitsemusterapeutti-chat - Ravitsemusterapiaan ohjaaminen (erilliset kriteerit) - Ravitsemusterapeutin konsultaatio	- Kun valmistuu (2024–2025) - 2024–2025 - Syksyllä 2024, kevät 2025	- Hyvaks - Hyvinvointityöryhmä - Hyvinvointikoordinaattori	

Vaikuttavuuden seurantataulukko kunnassa ja hyvinvointialueella sovittujen toimenpiteiden vaikuttavuuden seurantaan. Kohderyhmä: työikäiset.

Tavoite	Yhteiset mittarit tavoitteille 1-5	Mittari kunta-/aluetaso	Mittarin arvo ja seuranta	Tavoitetaso
	- <u>KUNNAN</u> HYVINVOINTIKERTOMUKSEN VÄHIMMÄISTIETOSISÄLTÖ, Asetusluonnos 3.10.2022. **Mittari perustuu kunnan hv-kertomuksen vähimmäistietosisältöön.			

Työikäisten terveyttä edistävän ruokailun ja ravitsemuksen toteutuminen	- HYTE-kerroin, kunnat. *Mittari perustuu kuntien HYTE-kertoimeen - HVA:n HYVINVOINTIKERTOMUKSEN VÄHIMMÄISTIETOSISÄLTÖ, Asetusluonnos 3.10.2022. ** Sotkanet (ohje: valitse 'vapaasanahaku' ja kirjoita indikaattorinumero)		
	Kasviksia ja hedelmiä ravitsemussuositusten mukaan käyttävien osuus, % o 20-64-vuotiaat	Sotkanet 5251	
	Ylipainoisten osuus (%), - o 20-54 v, 55-74 v, 75+ v Lihavien osuus (%), - o 20-54 v, 55-74 v, 75+ v	Ylipainoisten osuus (2017-18) Lihavien osuus (2017-18) Terveytemme, THL,	
	Lihavien osuus (%) o 20-64-vuotiaat	Sotkanet 4460	
	**Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2 diabetesriskissä oleville Käypä hoito -suosituksen mukaisesti <i>%-luku, joka kertoo elintapaneuvonnan toteutumisen henkilöille, joilla on kohonnut riski sairastua tyypin 2 diabetekseen</i>	<i>Lähde: Avohilmo, Kanta</i>	
	**Terveyden ylläpitoon liittyvä ravitsemusohjaus, % perusterveydenhuollon asiakkaita <i>Perusterveydenhuollon avoterveydenhuollon SPAT-toimenpiteet (THL): Valitse oma alueesi, tuorein vuosi ja katso listasta 'OAB75 Terveyden ylläpitoon liittyvä ravitsemusohjaus'</i>	SPAT-toimenpiteet Lähde: Avohilmo	

	Vähintään kahdesti päivässä hampaansa harjaavien osuus, % ○ 20-64-vuotiaat	Sotkanet 4439		
	Ravitsemuskysely, Keski-Suomi (suunnitteilla, 2023) - Työikäiset (kunnat, Hyvaks) - Ravitsemukseen liittyvät elintavat ja palveluiden käytön seuranta kunnan sisällä ja kuntien välillä - Kerätään sovituin välein esim. kerran valtuustokaudessa. Saatava tieto esim: <i>painoindeksi sähköisen laskurin avulla, mahdollisuus järjestettyyn työpäivän aikaiseen lounasruokailuun, ruokapalveluiden saatavuus, päivittäin 1 tai 2 lämmintä ateriaa syövien osuus</i>			

Mittarit:

Asetus vähimmäistietosisällöksi (luonnos)

- <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=05207c33-daf9-44f8-9362-a14c0fbb09ab>

Hyvinvointialueiden HYTE-kerroin

- <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/hyte-kerroin-kannustin-hyvinvointialueille>

HYTE-kerroin kunnille

- <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/hyvinvointijohtaminen-kunnassa/hyte-kerroin-kannustin-kunnille>

Elintapaohjauksen tarkistuslista

- <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/elintapaohjauksen-tarkistuslista-julkaistu>

Sotkanet

- <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>